

Пітер Дейл

Проект TEL «Європейська бібліотека»: відкриваючи бібліотеки для всіх

Описано найамбітніший і найкорисніший проєкт, котрий реалізується у рамках КоБРА і офіційно розпочався 1 лютого 2001 р. Триватиме 30 місяців, називається «Європейська бібліотека». Він буде цікавим для наших читачів в Україні і країнах-сусідах, оскільки його мета — прокласти шлях для кінцевого всеєвропейського партнерства національних бібліотек через обмін їхніми ресурсами й відкриття доступу для аудиторії, набагато ширшої, ніж та, яку обслуговують європейські національні бібліотеки сьогодні. За участю представників України цифрові ресурси Британської бібліотеки, Німецької бібліотеки, Королівської бібліотеки Нідерландів та численних інших бібліотек можуть стати доступними за допомогою мережі Інтернет і придуть до українських громадян у їхні домівки чи офіси. А ресурси НБУВ, у свою чергу, відкриються для набагато ширшої аудиторії в усій Європі.

Учасники проєкту

Партнерами по Консорціуму є:

- ✓ Британська бібліотека (партнер-координатор);
- ✓ Німецька бібліотека;
- ✓ Королівська бібліотека Нідерландів;
- ✓ Бібліотека Гельсінкського університету (Фінляндія);
- ✓ Швейцарська національна бібліотека;
- ✓ Національна бібліотека Португалії;
- ✓ Національна центральна бібліотека у Флоренції (Італія);
- ✓ Центральний Інститут єдиного каталогу (Італія);
- ✓ Народна бібліотека Люблянського університету (Словенія).
- ✓ Конференція європейських національних бібліотек

Цілі проєкту

Мета — розбудова кооперативної системи для забезпечення доступу до провідних національних колекцій спершу у восьми країнах Європи, а згодом — і за участю інших. На сьогодні питання

членства в консорціумі проєкту (об'єднує вісім національних бібліотек (НБ) і Національний бібліографічний інститут Італії) регулюється участю в проєкті Конференції європейських національних бібліотек як повноправного партнера у консорціумі проєкту.

Таким чином, він має на меті зробити внесок у культурну та освітню інфраструктуру знання в Європі, забезпечуючи кооперативний і скоординований підхід до вирішення питань технічних і бізнесових, пов'язаних із великомасштабним формуванням фондів. Він спиратиметься на розвиток цифрових бібліотек у закладах-учасниках і визначатиме стратегію і технічне підґрунтя для всеєвропейської цифрової бібліотеки, яка базуватиметься на поширених цифрових фондах. Робота з технічних розробок у рамках проєкту обмежуватиметься необхідними тестовими рішеннями, в той час як за розвиток операційних систем і сервісів відповідатимуть його учасники. Вони заохочуватимуть інші бібліотеки-члени Конференції, у тому числі й НБУВ, до наслідування реалізаторів проєкту і вжиття потрібних заходів для участі у проєкті, коли партнери перейдуть до розробки операційних сервісів.

На шляху до загальної мети проєкт має чотири головні завдання:

- ✓ розвиток стосунків із видавцями;
- ✓ розробка бізнес-планів та моделей;
- ✓ розробка і спільне формування метаданих;
- ✓ розробка полігонів і підготовка інфраструктури проєкту.

Згідно з положеннями конвенцій П'ятої рамкової програми Європейської комісії з досліджень, цей проєкт є «супровідним заходом», метою якого є підтримка різноманітної діяльності в рамках програми Європейської комісії «Технології інформаційного суспільства», а на національному рівні — то розширення доступу до культурних і наукових знань. Окрім згаданих завдань, проєкт у такий спосіб поширюватиме найкращу

© Дейл П., Київ, 2001

практику і поєднуюватиме зусилля споріднених проєктів. Конференція працівників європейських національних бібліотек (КЄНБ) відіграватиме провідну роль у процесі визнання і прийняття результатів.

Згадані завдання виконуватимуться і вимірюватимуться так:

Стосунки з видавцями

Консорціум працюватиме з провідними видавцями електронних матеріалів та організаціями видавців задля визначення спільних підходів до проблем ведення бізнесу, ліцензування і авторських прав. Паразі ситуація така, що переговори з ліцензійних питань — процес, який перебігає на національному рівні. Він перебуває на різних етапах розвитку, залежно від конкретної країни-учасника проєкту. Метою тут є досягнення угод зі значною кількістю видавців, котрі публікують солідні обсяги електронної продукції. Внаслідок цієї діяльності всі члени консорціуму матимуть доступ до уніфікованих переговорних процедур. А вони можуть бути відкриті для будь-яких інших НБ Європи.

Бізнес-плани і моделі

Консорціум працюватиме над розробкою бізнес-планів і моделей, які максимізують вигоди від співпраці та сприятимуть уникненню конфліктних ділових амбіцій. Частково це залежатиме від виконаної роботи, від досягнутих угод, стосунків із видавцями. Робота передбачатиме проведення досліджень ринку і опитування користувачів. Ще одне завдання полягатиме в з'ясуванні індивідуальних цілей партнерів у використанні сервісу, що, в свою чергу, вплине на такі питання, як гармонізація автентифікації та платіжних рішень. Результатом роботи стане поява спільних або індивідуальних бізнес-планів і моделей, котрі відбиватимуть різні можливі сценарії і будуть готові для втілення на операційному етапі.

Розробка метаданих

Консорціум співпрацюватиме і з відповідними проєктами та агенціями в напрямі створення спільної позитивної практики у підходах до стандартів метаданих і схем, що підтримають широкомасштабний доступ до цифрових, електронних матеріалів у режимі офф-лайн, а також нецифрових через національні бібліотеки. Робота передбачатиме створення метаданих про видавців. У рамках проєкту буде проведено об'єднавчу роботу з питань забезпечення багатомовного доступу, зокрема із проєктом МАКС (MACS). Проєкт порушує і проблеми, що стосуються збільшення масштабів поширеного доступу і спільного індексування.

Результатом виконання завдання стане узгоджений членами консорціуму протокол щодо ство-

рення метаданих, зменшення загальної кількості використовуваних схем, запровадження схем випробування узгоджених підходів у робочому пакеті (РП) т. зв. полігонів (про це — нижче).

Полігони для визначення сумісності в діяльності

До розробки операційного сервісу в рамках РП полігонів будуть проведені підготовчі роботи. (Етап розпочнеться після завершення проєкту, але значна частина цих робіт вестиметься паралельно з ним, згідно з поняттям «додаткової роботи»). Названий РП має створити функціональну специфікацію для операційного сервісу, оскільки це першочергова вимога до визначення того, які елементи слід випробувати. Проміжні показники визначатимуться, виходячи з результатів діяльності РП 1-3. Це теж стане складовою процесу специфікації. Буде розроблено два окремих полігони, що зосереджуватимуться на протоколі Z39.50 та форматі XML. Тестування передбачатиме перевірку масштабованості доступу та багатомовності (з'явиться внаслідок результатів, визначених через об'єднання багатомовного доступу).

Проєкт та інформаційне суспільство

Очікується, що проєкт зміцнить ту роль, яку європейські культурні установи відіграють у донесенні надбань інформаційного суспільства до кожного окремого громадянина. Проєкт спробує гармонізувати різноманітні підходи до культурної спадщини і різні національні традиції надання послуг. У ньому чітко наголошується й на розробці спільних угод з видавцями. Останні стосуватимуться питань ліцензування, встановлення цін та електронної комерції. Проєкт також дасть змогу програмам цифрових бібліотек швидше посуватися вперед. Використовуючи об'єднавчу структуру КЄНБ, він визначить особливу цінність об'єднаної громади, якої не можна досягти за допомогою суто національних підходів.

- ❖ Буде розроблено інтегрований бізнес-план, що охопить численні рівні. А це вперше забезпечить гармонізований європейський підхід до доставки електронних об'єктів. З'явиться можливість вирішувати проблеми, пов'язані із різними підходами та культурами партнерів. Цей план забезпечить життєздатність сервісу, який діятиме на постійній основі.
- ❖ Співпраця у рамках проєкту спиратиметься на ізольовані національні підходи до ліцензування та угод щодо доступу. Вона сприятиме появі об'єднаного підходу, що спричинить значний прогрес у сфері доступу до комерційних матеріалів.